

Реферат на тему: "Ліричний герой збірки Миколи Вінграновського "Цю жінку я люблю..."

Микола Вінграновський

Ліричний герой збірки Миколи Вінграновського

"Цю жінку я люблю..."

Микола Вінграновський – перший з-поміж рівних у плеяді шістдесятників. Творчість його – багатогранна та багатоаспектна. У своїй роботі ми досліджували риси модерністського стилю поета, філософські мотиви його лірики, а також інтимні і пейзажно-настрійні поезії митця. "Космізм", риси міфологізму, філософські мотиви виразно проступають вже у першій збірці поета "Атомні прелюди". Автор порушує багато проблем, які хвилюють і змушують замислитись: війна і мир, а в ширшому аспекті – життя і смерть, письменник торкається також питання витоків всього сущого, зокрема витоків та першоджерел нашого народу, його вірувань.

Людина у М.Вінграновського – відправна точка у ланцюгу роздумів, що призводить до кінцевого пункту – існування життя взагалі. І одночасно людина – це також певний світ зі своїм космосом душі: "Демон", "Прелюд Землі", "Тринадцятий прелюд", "Проклятий прелюд", "Прадід", "Тост", "Без назви".

Екзистенційні настрої з роздумами над походженням людини, всього сущого є тут основними.

Подальші збірки М.Вінграновського відрізняються від "Атомних прелюдів". Тут уже не спостерігаємо тієї глобальної "космічності". Більш зріла творчість митця спрямована на розкриття внутрішнього світу людини. Поет приділяє більше уваги земному, хоч і тут людина осмислюється з позицій буття-небуття: "Баба Марта", "Ні жінки, ні хати тієї нема", "Сумні без батька двоє діточок цих", "Оксана", "Марія", "Качки летять! Марієчко, — качки...", "Вона була задумлива як сад", "Гайявата", "Ще молодесенька. Навшпиньках не ходило". Тут немає такого яскраво вираженого глобалізму, але поет ставить питання людини як особистості, з внутрішнім світом, переживаннями, уподобаннями і настроями, що само по собі являє екзистенцію буття людини у цьому світі. Тут більше йдеться про космос людської душі. В цьому плані ранні і пізніші збірки М.Вінграновського можна порівняти з філософією кордоцентризму Григорія Сковороди, що розглядав світ у трьох аспектах: макросвіт (Всесвіт, навколишнє середовище), мікросвіт (людина і її перебування у цьому середовищі) і третій світ – Книга (як істина, як світло і правда, що несе добро у ці два світи).

Поетика філософської лірики, з якої ми можемо провести пара-

лель у міфологізм творів М.Вінграновського, має свої характерні риси. Спостерігаємо у поета такі ключові образи, як образ саду ("Саду", "Вона була задумлива як сад", "Ранковий сонет", "За гай ступило сонце і пішло", "Кінотриптих").

Хоч цей образ і використовується іншими письменниками, та у М.Вінграновського він набуває свого, своєрідного забарвлення.

Образ Дніпра теж займає вагоме місце у багатьох віршах поета ("Чуєш Дніпре мій", "Скажи мені, Дніпре", "Ніч Івана Богуна") і на-

буває власних ознак. Саме у віршах, де функціонує образ Дніпра, бачимо й запитальні конструкції.

Одним з основних ключових образів у збірці "Атомні прелюди" є образ Землі – колиски всього людства.

Міфологізм – характерна ознака таких поезій, як "Скіфська колискова", "Димар", "Прадід", "В холодній балці ніч відьмача", "У лісі темно, в лісі ніч", "Індустріальний сонет", "На міднім небі вечір почорнів", "Імператриця Варвара", "Жоржина" та ін. Поет нерозривно пов'язаний з рідною землею, тому й не дивно, що давні вірування знаходять відображення в творах митця. Це наша історія і те, що було до неї.

Серед рис модерніського стилю спостерігаємо й такі, як кадровість поезій, новотвори, верлібризація.

Інтимна та пейзажно-настроєва лірика представлена поезіями "Вас так ніхто не любить, я один", "Ти тут! Ти тут! Кохана, — ти як світ", "Не починайся...", "За літом літо, літо літо лове", "Елегія", "Вечірне", "Ходімте в сад. Я покажу вам сад" і змушує звернути на себе увагу. В її рядках – усі душевні переживання, рухи й порухи людської душі.

Ми простежили становлення ліричного героя збірки Миколи Вінграновського "Цю жінку я люблю..." . Перед нами постає великий лірник, надзвичайний оптиміст, людина, здатна на жертви заради коханої жінки, майстер слова – ось далеко не повний перелік якостей, що втілює в собі герой поезій даної збірки.

Наука цих віршів— це, можна сказати, виклик тому бурхливому потокові соціалізовано-політизованої і, на жаль, здебільшого сірої "актуальної" лірики, який сьогодні виявився на гребені. А, можливо, то просто природне й мудре прагнення митця в жорсткій веремії різних зламів переоцінки цінностей говорити з читачем передусім про таємне і неминуче, про те, що врешті-решт тримає на цій святій і грішній землі.

Можливо, обізнаний читач розчарується, бо віршів, написаних порівняно недавно, дуже мало. А інші твори хоч і улюблені але ж і читані-перечитані не раз.

Цікаво, що автор, залишився вірним собі: жодної хронологічної послідовності. Сьогодні Микола Вінграновський дотримується точки зору, що для читача не так важливо, коли, в якому віці поет написав свій твір, для нього суттєва художня вартість. З цього приводу влучно висловився Олександр Климчук: "Ранню поезію за звичай поселяють у "передпокої" вибраного, в октаві невідпорної хронології й логіки: що візьмеш з молодого-зеленого? Вінграновський вибирає вірші за принципом їхнього суголосся, єдинокровності, художньої повноцінності, рік народження вірша для нього— паспорт, а не індульгенція на відкуп творчих гріхів."1

Такий зміст, глибинна внутрішня гармонія може й повинна об'єднувати твори. От і

маємо на місці "програмного" твору – сумовито-іронічне й сокровенно-ліричне : "Сеньйорито акаціє, добрий вечір. Я забув, що забув про вас..." , а завершує томик печальна і пристрасна "Остання сповідь Северина Наливайка"-чи не єдиний у книжці відверто-політичний і гострозлободенний вірш, написаний двадцять п'ять років тому.

Поет осмислює любов у трьох основних вимірах. В суто особистісному (кохання як глибинна, нерозгадана таємниця серця) , суспільному (любов до рідної землі, до України, до народу і просто-до людини, близької і далекої, знайомої і незнайомої) і, нарешті, у глобальних, космічних масштабах як один із законів Всесвіту , основа жаданої гармонії, джерело єдності всіх творчих, життєспраглих сил.

"У поезії Миколи Вінграновського— дивовижна щільність кадрів граційна плавність переходів від одного плану до іншого, невимушеність, з якою поєднуються речі, здавалося б, непок'єднані. А ще— відчуття якоїсь абсолютної свободи, незаданості, непередбачуваності при чіткій внутрішній організації, а в деяких творах— навіть спланованості лірики",— так відгукується у журналі "Дніпро" Світлана Антонішин про збірку Миколи Вінграновського "Цю жінку я люблю ".¹

Лірика Миколи Вінграновського нічого нікому не нав язуює. Вона справді вільна. Кожен завдяки багатоплановості, воістину якійсь незглибимості образів може відкрити в ній щось своє, неповторне.

І лише одне залишається беззаперечним: органічна, практично ніде не декларована, проте глибинна й незрадлива злитість Вінграновського-митця зі світом. Вируючим, запроblemованим, а все ж прекрасним. І якщо й проривається в ліриці крик зраненої пекучими болями сьогодення душі, то не для того, аби змусити нас знову й знову здригнутися.

Про що б не писав Микола Вінграновський , він пише не з гніву і тим більше не з ненависті, а з любові.І навіть найгостріші ркчі зігріті якимось непотьмареним внутрішнім світом,зворушливою людяністю і добротою.

У збірці знайшла місце поезія,яку не називають ні сексуальною, ні еротичною,але в якій присутні поетично одухотворені ці людські почуття.Саме одухотвореність і робить земні почуття поетичними ,небесними,як у вірші М.Вінграновського:

Коли моя рука то тиха то лукава,
В промінні сну торкнеться губ твоїх
І попливе по шиї і небавом
Зплеча на груди ,і з грудей до ніг...
Коли твоя рука солодка, ніби слава,
Червоноооким пальчиком майне
В мемонній тиші і коли мене
І темну глибину повергне темна слада-
У білій лодії тоді ми пливемо
По водах любовців між берегами ночі:
І голоси у гніздах ластівочі
Стихають тихо... Золоте кермо

Заснулої хмарини понад полем,
І спить рука в руці, і на щоці
Краплина щастя, виказана болем,
До ранку світитися...¹

Як передано тут вищу мить взаємного саморозкриття в любові, щастя взаємопізнання довіри і повного злиття душею і тілом двох закоханих!

Це мить щасливого спокою: "проміння сну"— сонцем осяяний сон, "тиша лимонна", "голоси у гніздах ластівочі стихають тихо"— яка тут доречна тавтологія, що передає тишу! Засинає хмарина понад полем із своїм золотим кермом і, нарешті, спить рука в руці. Кожен рух в цьому щасливому спокої сповнений плавності: його "рука, то тиха то лукава", пливе по шиї коханої невабом, її рука "солодка, ніби слава". Що може бути вищим бажанішим для поета, ніж слава-любов людська, визнання?! Ось із чим порівнюється рука коханої, ось який рівень одухотворення: "У білій лодії ми пливем по водах любовців між берегами ночі..."

"Контрасти передають повноту життя: човен названо урочисто-старовинно лодією, бо йдеться про вічне почуття, ця лодія біла, значить, чиста, хоч і пливе "по водах любовців між берегами ночі." Тут ніч і "темна глибина", в яку повергає "темна слада", створюють атмосферу інтимної таємничості".¹

Контрастність світла і темноти завершується злиття в одному почутті— щастя до сліз.

Весь таємничий світ глибокої інтимності, зітканий із золотої гри світла і "темної слади", завершується образами світання і ранку— переходом із ночі любовців у день, у будень життя.

"Ліричний герой Миколи Вінграновського, проймаючись проблемами суспільного порядку, найчастіше свідомо раціоналізує своє мислення, часто вдається до декларацій, хоча насправді він великий лірик і вміє жити за дещо химерними законами своєї душі"², говорить один із дослідників поетової творчості Тарас Салига.

Принципи моралі, етики ліричного героя Миколи Вінграновського загалом не залишалися поза увагою критики. Це герой послідовно демонструє кращі якості своїх сучасників, а часом набирається життєвого досвіду, у чомусь еволюціонує, але залишається людиною витончених

смаків, щедрої уяви і гострого погляду на світ. Якщо він у осмисленні баченого стає філософом, то в душі у нього продовжують вирувати емоції, свято казки, дива, дитинної безпосередності.

Відкривається збірка віршем "Синьйорито акаціє, добрий вечір..." Ліричний герой веде розмову із акацією, коли "осінь зійшла по плечі", — він уже не юнак, а досвідчений чоловік, котрий багато чого бачив у житті. Новаторство стилю Миколи Вінграновського-надзвичайно тема розмови. Воно ніколи не було самим лише протиставленням поезії попередників і сучасників поета, не було простим змаганням у слові. Потреба художньої доцільності, довершеності завжди впливала в поета з проблеми правдивого спілкування з реальною дійсністю, зі своєрідного чаросвіту

любові до життя, до людей, зрозуміння свого творчого обов'язку.

Ліричний герой запитує:

Сеньйорито , колюче щастя,

Що воно за таке-любов?1

Пройшов він немало життєвих доріг, "відходились усі мости", відведені долею, і ось одного вечора зустрічає знайому акацію, яка нагадала ліричному героєві давно притуплене почуття. Збуджений настрої героя, збентеженість і хвилювання поет передає за допомогою звертань: "сеньйорито акаціє", "пожежо моя", "колюче щастя"; бачимо, що ліричний герой шанобливо звертається до акації на "ви" . Певну доцільність мають емоційно-насичені речення, які передають стан душі ліричного героя:

Коли ж— здрастуйте, добрий вечір...

Ви з якої дороги, пожежо моя?..

Сеньйорито , вогонь на плечі-

Осінь,ви і осінній я...

Тема розмови присутня і в інших віршах. Так, ліричний герой розмовляє зі своєю коханою, яка начебто прийшла до нього в гості . Насправді ж цей монолог дуже нагадує сповідь у формі листа. Краса душі ліричного героя розкривається в його зворушливому любовному освідченні:

Кажу ж , кажу ж у звітненому сні

І зимі , в осені, у літі , у весні:

Весною, літом, восени, зимою

Дві білих пісні рук твоїх зі мною.

Ти-ранок мій, ти-південь мій і вечір.

Ти - ніч моя...1

Однак ліричний герой не хоче згадувати обличчя своєї любові, бо "її обличчя— то обличчя муки".

Головна і домінуюча ознака лірики Миколи Вінграновського-оптимістичність і емоційність світобачення ліричного героя.Його переживання завжди напружені і драматичні,завжди охоплені тривогою за долю коханої людини:

Я скучив по тобі, де небо молоде,

Два наших імені розлука вполювала,

Й за руки їх , розлучених, веде,

Отак довіку б їх не розлучала.

Люблю тебе . Боюсь тебе. Дивлюсь

Високим срібним поглядом на тебе .

З вогню і вод , від неба і до неба

Твоїм ім'ям на тебе я молюсь...

"Микола Вінграновський любить декоративну багатократність і поетичну "кабалістику "чисел. Не омине нагоди приголомшити довірливого читача несподівано точною і незбитою цифрою своїх душевних афектів та відповідних їм об'явлень природи"1 , -слухно зауважує у своїй статті Іван Дзюба.

Фольклорна числова символіка вельми суттєва для Вінграновського . Найчастіше вона розвивається в нього у лініях паралелізму. Ліричний герой найчастіше любить такі числа: 3, 13, 40, 300, які генетично пов'язані з народним характером мислення . Неважко помітити, що числова атрибутика бере найбезпосереднішу і найактивнішу участь у творенні сюжету твору і органічно взаємодіє з образами, хоч і теж фольклорного характеру, але іншого смислового плану:

Тринадцять руж під вікном цвіло.

Тринадцять руж— чотирнадцята біла.

Тринадцять дум тривожило чоло,

Тринадцять дум— чотирнадцята збігла.²

Рядки збірки "Цю жінку я люблю" сповнені усіх кольорів та відтінків. Поет вдається до кольору не лише як означення певної властивості предмета. Він звертається до нього з іншою метою, прагнучи намалювати "фарбами " складні переливи почуттів свого ліричного героя .

Микола Вінграновський прекрасно живописує словом. Його рядки сповнені всіх кольорів та відтінків. Ось ,наприклад:

В гірчичнім світлі днів осінніх ,

На літо старше , ти ідеш.

Й тече твій погляд темно-синій,

Як вітер в затінку небес.³

1 Дзюба І. Поезія Миколи Вінграновського // Визвольний шлях . - 1969 . - березень . - Лондон с. 360

2 Вінграновський М. Цю жінку я люблю... : Лірика. - К.: Дніпро, 1990.—с.16

3 там же с. 19

Поет не просто вдається до кольористики як означень предмета. Він звертається до неї з метою більшою. Його охоплює стихія гамою кольорів-зіставленнями і протиставленнями— вилити душу, висловитись, акварельно, у повній пластиці, зафіксувати природу, виразивши між рядками і своє ліричне ставлення до неї:

Безневинним жовтавим гроном

Вона ще йшла жовтаво , без вини,

І сині сльози билися червоно,

Як об каміння стиглі кавуни.¹

Критик Анатолій Макаров у статті "благословенна світлотінь " висловив й таку думку: "Читач , котрий не лише захоплюється лірикою,а й відвідує художні виставки, напевне , помітив, як протягом 70-х років мінявся загальний колористичний характер живопису, як декоративна яскравість пригасала поволі, контрастна напруга відступала перед зближеними сполученнями кольорів, як гору брали тихі і спокійні настрої у різноманітних жанрах , починаючи, звичайно, з пейзажною".²

Колір потрібен Миколі Вінграновському не лише в малюванні пейзажу.Кольором поет фіксуєпротилежність чуттів,настрою,емоцій. К.олір у нього - це вічна боротьба

протилежностей, це контрастування речей, на зіткнення яких утворюється якась нова якість, що так багато значить для ідеї вірша. Кілька років тому згадуваний критик Анатоліц Макаров надрукував дуже цікаву розвідку про колористичний генезис у поезії Дмитра Павличка. Погляд критика на матеріал поезії саме під таким кутом зору дав йому можливість прочитати у віршах Дмитра Павличка те, що не кожен до того вмів, скажімо, велику гаму емоційних відтінків білого кольору, простежити при цьому природу естетичних почуттів, в симфонії барв відчувати симфонію ідейних смислів. Для подібних спостережень, як бачимо, поезія Миколи Вінграновського теж дає вдячний матеріал. В його колористичній палітрі з'єднуються свої мотиви й настрої. В залежності від стану, поет ітиме до відповідної гармонії кольорових барв, за якою й буде гармонія думки, ідеї.

У синьому морі я висіяв сні,
У синьому морі на синьому глії
Я висіяв сні із твоєї весни,
У синьому морі з весни із твоєї.¹

"Найчастіше поет вдається до синього, білого, червоного і чорного кольору. При відтворенні настроїв печальних, елегійних, поет звертається до тонів і півтонів цих кольорів, до сонцетіней. Колористика – це якась випадкова тенденція в поезії тільки Миколи Вінграновського. Згадаймо, хоча б, яким щедрим барвоцвітом вирає поезія Василя Симоненка чи Івана Драча" ²

Вірші Миколи Вінграновського, особливо в зіставленні з віршами поетів, що приблизно входили в літературу в одну добу (Василь Симоненко, Ліна Костенко, Іван Драч, Борис Олійник, Віталій Коротич), мають ціком вирозкову палітру. Поетові завжди вистачає таких тонів і півтонів художнього слова, які ніколи не приводять його до стандарту. Він вірить у диво, а тому диво стає хлібом насущим його поезії.

Ліричний герой "підбирає" колір в залежності від пори року: якщо це осінь, то дні мають "гірчичне світло", якщо кінець літа, то:

Щось біло ткали павучки
На жовтому паєпері,
І синє літо на гачки
Все зачиняло двері...
Надзвичайно цікавим є вірш, в якому ліричний герой запрошує нас:
Ходіть в сад. Я покажу вам сад,
Де на колінах яблуні спить вітер.
А згорблений чумацький неболюд
Освітлює пахучі очі квітів.
Я покажу вам сливи на сучках,
Що настромились падаючи мовчки,
Затисла груша в жовтих кулачках

Смачного сонця лагідні жовточки. Настрій ліричного героя емоційно — піднесений і водночас заспокійливо-елегійний. Він проймається тією великою любов'ю до

природи, котрою переповнена його душа. Хіба можна без зворушення читати такі рядки:

У полі спить зоря під колоском
І слуха думу колоскову,
І сонна тиша сонним язиком
Шепоче саду сиву колискову.³

"Микола Вінграновський постійно апелює до природи . Природа у нього-це вічна матерія, її рух, оновленість, а, може, і змінність людини; це інтуїція її контекстів з навколишньою дійсністю, потреба спілкування, зі світом; це утвердженність самого себе. Через красу, через гармонію"⁴, — запевняє знову нас Тарас Салига.

Природа завжди довершена, а людина-її вінець. І ось, вивчаючи та аналізуючи книгу природи, ліричний герой Миколи Вінграновського

захоплюється її чарами, красою, її таємничістю, він увесь у настрої споглядання:

На крилах журавлів весна вже сушить весла,
Загомоніли про життя діди,
І на стежин пахучі перевесла
З снопів тополь тече зелений дим.
І падає в ставки ногами п'яне небо,
Де гуси білі сплять чутливим сном.
У снах своїх, мабуть, самі від себе
Дівчата пролітають над селом.¹

Любовна лірика— це романтичний погляд на світ, шляхетність душі, щирість зізнань, культура вислову. Жінка, наречена, кохана, мати— образи, у яких втілюються найсвітліші поетові почування, його роздуми про рідну землю, джерела духовності.

Інтимна лірика Миколи Вінграновського возвеличує, підносить людину, а не лише фіксує її настрої. Інтимні струни підносять з глибини людської душі найсвітліші, найчистіші порухи. Всі вірші збірки "Цю жінку я люблю" так чи інакше виходять за рамки особистого світу. Душевна драма чуттів ліричного героя не абстрагована від реалій дійсності, від часу. Вона протікає крізь час і відбувається у нашому часі. І тому молоді пристрасті душі ліричного героя в поезіях Миколи Вінграновського мають особливий драматичний сенс, свою філософію:

Вже сказано "ні" в одлетілому літі,
Хоч вчора— звечора було іще "так",
Червоно та біло у жовтому житі
Зацвів та опався знервований мак.
Ідеш чи стоїш, але слово за слово,
Ідеш чи стоїш— за літами літа
Не встиг оглянутись, як слово солоно
На сон твій , на крок, на літа обліта.¹

Поет прагне показувати світ інтимних пристрастей ліричного героя в реальних, а не надуманих зв'язках із життям, відповідно до високоморальних принципів. Саме тому

"його лірика не має нічого спільного ані з надокучливим моралізуванням, ані з натренованим дидактизмом". Чи не в кожному вірші збірки відчувається повна самотність ліричного героя:

Не руш мене. Я сам сумую

Собі у руки сам дивлюся²

Або:

Я тій сльозі сказав: не йди.

Я тій сльозі сказав : сиди.

А ти заплакала й пішла,

І чорним цвітом підійшла .³

Ця самотність просочується у тканину вірша; часто в тексті нема безпосередньої вказівки на такий стан героя, але читач відчує його, пройметься ним ,бо кожен вірш насичений таким сумом, що мимоволі починаєш співчувати героєві.

З багатьох віршів можна судити про те, що ліричному героєві дуже важко самотньому; йому бракує людини, з якою б він міг розділити своє велике і світле почуття . Він хоче одного:

... любити доти,

Доки не згаснуть серця перші кроки

І перші болі пережитих ран.¹

Ліричний герой прагне померти із імям коханої на вустах,

намагається пояснити їй про те що:

Любити Вас - любити знадність,

Любити Вас - любити для Вас,

Любити Вас - любити радість

В червнево-вересневий час. ²

Поезія "Сміятись Вам, мовчати Вами " - це сповідь ліричного героя коханій незнайомці. Цей вірш дуже нагадує любовне послання чи лист.

... Ось ліричний герой сидить десь за столиком у своєму кабінеті, чи за чашкою кави і уявляє собі "солодку, юну тінь" коханої, яка "падає на лист, на сніг, на квіт, на тіні, у шелест і нешелестінь". Це найпрекрасніша з усіх тіней, бо найкрасивішою є жінка ліричного героя. Він подумки фантазує, вигадує, думками він торкається й інтимного:

І в світанковім сумювинні

Прощально пестить шию, ніс.

І в соняшники сині

В солонім сонці сонних кіс.³

Своєрідним продовженням цього вірша є наступний-"Вас так ніхто не любить". Ліричний герой намагається переконати кохану, що вони вже становлять єдине ціле:

Дивіться, гляньте: мій то голос ваш...

Це почуття , вірніше, відчуття, ліричний герой проніс крізь усе своє життя.І воно не змаліло,ні, а, навпаки, — стало високим і благородним І тепер,коли "роки і рік водою

стерті" ліричний герой говорить про своє кохання так щиро, відверто і безпосередньо, а водночас і так піднесено— урочисто, що не можна не вірити:

Я вас люблю, як сіль свою Сиваш,
Як ліс у грудні свій листок останній...1
У своїй коханій ліричний герой любить дві пори: перша— то юність, коли
...їй сама не знаєш,
Чого ти ждеш, чого бажаєш-
Уваги ,ревнощів, жалю.2

Це час, коли в дівчині прокидається бажання кохати і бути коханою, коли вона молода і красива, а час не владний над нею:

І час твій берег ще не мие,
І твої губи ще уста...
Дорога давня молодіє,
Де б твій веселий крок не став.
Ти вся— із щастя! Із тобою
Ще не вітається печаль
Та біль з розлукою німою ,
І нелюбові чорна даль.3

Але не менш любить ліричний герой ту пору, коли вюнці вимальовується жінка, коли вона знаходить свою долю і присвячує своє життя чоловікові, дітям:

...Люблю ту пору благовісну,
Коли до неї, як до пісні,
Свою я голову хилю...
Як біля вогнища в пільмі,
Де слово пахне, як дитина,
Де вже не скажеш "так" чи "ні"...

Перечитавши уважно усі вірші збірки, ми можемо вимальовувати для себе портрет тієї милої незнайомки, котру так кохає ліричний герой. У неї -голос" вогкий і тремкий", "і губ краї опущені в печалі" ,"сонні коси", про очі читаємо, що вони "сьогоднішні надвечірні"(очевидно, кольору надвечір я).

А що ми знаємо про ліричного героя. У нього-"високий срібний погляд","вчорашні очі", "білий подих" від якого "холоне мля", сам він зізнається: " мій день народження -це ти", його рука - " то тиха, то лукава". Вдало доповнюють портретну характеристику ліричного героя рядки:

Усе лишилося як було:
Порепане моє чоло,
То затверділий біль в очах,
То той вогонь, що не дочах. 2

Ліричний герой "втішати ... не ладен", бо душа його "холодна і німа", але водночас він згорає від кохання.

Коли б захотілося раптом узяти акварелі і намалювати на папері ці два портрети, то художник здивовано розвів би руками: намалювати нічого не вдасться! І не треба розчаровуватися, бо сам ліричний герой поезії відверто зізнається:

Чим ти збентежена?.. Оце я тут живу,
Отут я видумав себе й тебе для тебе...
Отут я серце виняньчив для неба,
Не знаючи, що сонцем назову3

1 Вінграновський М. Цю жінку я люблю... : Лірика. – К.: Дніпро, 1990.—с.26

2 там же с 96

3 там же с 13

Тобто, ще раз підкреслює, що усі ці події, герої, дійові особи – нереальні; це все – абстракція.

І щоб зрозуміти її, треба серцем доторкнутися до цих поезій, треба розуміти неземні образи.

У ліричному героєві вражає те, що кохаючи цю жінку, він одночасно ніби й "проkliнає" її:

Одне я хочу: старій швидше,
Зівялась очима і лицем,
Хай самота тебе допише
Нестерпно сірим олівцем.
Погасни. Змеркни. Зрабся. Збийся.
Збалакайся. Заметушись.
Офіціантським жестом вмийся,
Але – сльозою не молись.¹

Як бачимо, у душі ліричного героя проходить боротьба, душа розполовинена: одна частина до нестями кохає, а інша – наче хоче звільнитися від цього кохання, скинути його зі своїх плечей:

Не починайся. Ні з очей,
Ні з губ мені не починайся.
В Холодній Балці сон тече –
Не снись. Не звись. Не називайся.²

Ліричний герой наче звинувачує кохану, що у чеканні промайнули його найкращі дні:

Дорогоцінні дні я біля тебе знищив.
За спалені роки нічого не просив я.
Навколо тебе в їхнім попелищі
Росте покора і росте безсилля.

У збірці "Цю жінку я люблю..." читач вловлює між рядками і незримий образ Часу. Поет постійно наче наголошує на тому, що усе скороминує, але кохання вічне. У кількох поезіях ідеться проплинність часу, зміну картин життя:

Прилетіли коні – ударили в скроні.

Прилетіли в серпні – ударили в серце.

Ударили долю, захмеліли з болю,

Отакі-то коні – сльози на долоні.²

Образ коней символічний. Це наче літа ліричного героя, що біжать і не вертають, а споминами вдаряють то "...в скроні", залишаючи на них сиву паморозь, то "в серце", приносячи нові болі і тривоги, то "в долю", викривляючи, спотворюючи її ... У поезії "Елегія" ліричний герой прагне переконати кохану, що ще є час кохати і бути коханим. Але вона чомусь поспішає, виглядає "іншого... літа", хоча він "цього ще не доказав" ліричний герой запевняє:

Ще сміх наш вогкий сльози не солоні,

Роки ще нас у спину не женуть,

але й прикро додає:

Нам ще не чуть зимових наших дзвонів,

Хоча й весняних дзвонів вже нечуть...

Цей сумний настрій ліричного героя автор вдало підкреслює описом одцвітання липи:

Відпахла липа, білим цвітом злита,

І прокотилася гроза аж до плачу...

Одцвітає і опадає цвіт липи – минають роки ліричного героя. Але він – великий оптиміст. І "біля неба гріється зоря" – теплиться надія на дні душі палко закоханого ліричного героя.

У ліриці Миколи Вінграновського ми не знайдемо фрази для фрази. Його поетична фраза – це зафіксований і перелитий у слово стан людської душі. Ця поезія не перевантажена ні ретроспективними асоціаціями, ні асоціаціями якимись модерними. Якщо усе це на сторінках поетичних книг його і присутнє, то присутнє в бажаних пропорціях. Ось чому поет такий природний, такий свій.

Отож, творча спадщина Миколи Вінграновського багата, цікава, надзвичайно різноманітна і займає належне місце серед творчості поетів українського літературного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонишин С. Я вас люблю. Роздуми над поезією М.Вінграновського // Київ. — 1992. — №7.

Білоцерківець Н. На срібнім березі (М.Вінграновському — 60) // Українська культура. — 1996. — №11.

3. Буряк О. Міфологізм художнього мислення Б.-І.Антонича та І.Калинця. — Кіровоград, 2001.

4. Вінграновський М. Атомні прелюди. Поезії. — К.: Радянський письменник, 1962.

5. Вінграновський М. "За мене відповідає моя творчість" // Тарнашинська Л. Закон піраміди: Діалоги про літературу та соціокультурний клімат довкола неї. — К.: Пульсари, 2001.

6. Вінграновський М. Київ. — К.: Дніпро, 1982.
7. Вінграновський М. Любове, ні! не прощай! — К.: Український письменник, 1996.
8. Вінграновський М. Сто поезій. — К.: Молодь, 1967.
9. Вінграновський М. Цю жінку я люблю. — К.: Дніпро, 1990.
10. Вінграновський М. // Українська література ХХ століття. — К., 1993.
11. Вінграновський М. Я повів своє слово просто. // Дніпро. — 1986. — № 11.
12. Вінграновський М. Як я написав "Гайявату" // Поезія: Вип. I. — К., 1985.
13. Данилюк Н. Я обізвався серцем в світі: (Народно-пісенне слово в поезії Миколи Вінграновського.) // Культура слова. — Випуск 33. — 1987.
14. Дзюба І. Поезія Миколи Вінграновського // Визвольний шлях. — 1967. — березень-Лондон. — 375с.
15. Дзюба І. Чарівник слова // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХст.: У 4 кн. — К. 3. — К.: Рось, 1995.
16. Дзюба І., Гуцало Є., Салига Т. Творити світ для згоди і любові (Штрихи до портрета М. Вінграновського) // Українська мова і література в школі. — 1986. — № 11.
17. Дончик В. Зупинені миті: Статті, спогади, полеміки. — К.: Радянський письменник, 1989.
18. Єрмолаєнко С., Данилюк Н. Душа моя в цвітінні (народно-пісенне слово в поезії М. Вінграновського) // Українська мова і література в школі. — 1986. — № 12.
19. Зборовська Н. Чари поезії (Рецензія) // Слово і час. — 1991. — № 11.
20. Ільницький М. Багатогранність єдності: Проблемно-стильові тенденції сучасної української радянської поезії. — К.: Дніпро, 1984.
21. Ільницький М. Безперервність руху: Літературно-критичні статті. — К.: Радянський письменник, 1983.
22. Ільницький М. На вістрі серця і пера (Про спадщину художніх ідей і новаторство в сучасній українській радянській поезії). — К.: Дніпро, 1980.
23. Ільницький М. Світогляд і талант: (Творчість Миколи Вінграновського). — Укр. мова і література в школі. — 1990. — № 3.
24. Ільницький М. Таємниці музи (Про поезію). — К.: Молодь, 1971.
25. Ільницький М. У вимірах часу: Літературно-критичні статті. — К.: Радянський письменник, 1988.
26. Історія української літератури ХХ століття: У 2-х кн. Кн. 2. / За ред. В. Г. Дончика. — К.: Либідь, 1998.
27. Кіт Д. Багатогранний талант (ескіз до портрета Миколи Вінграновського) // Дивослово. — 2002. — № 9.
28. Кисельов С. Сказати правду народові: Про М. Вінграновського. // Літер. Україна.
29. Климчук О. Між білими хмарами, над золотою землею. — Україна. — 1989. — № 44.
30. Кошелівець І. Сучасна література в УРСР. 1998, число 16 (80).
31. Лермонтов Ю. Избранные произведения. — К.: Дніпро, 1984.

32. Літературознавчий словник-довідник / Р.Гром'як, Ю.Ковалів та ін. — К.: Вид."Академія", 1997.
- 33.Макаров А. Благословенна світлотінь.-Літературна Україна.-1999.-15червня.
- 34.Михайловська Н. Трагічні оптимісти. Екзистенційне філософствування в українській літературі XIX — першої половини XX ст. — Львів: Світ, 1998.
- 35.Моренець В. Відтворити цілісність світу: (Про поезію М.Вінграновського) // Вітчизна. — 1981. — №5.
- 36.Моренець В. На відстані серця: Літературно-критичні статті, нариси, есе. — К.: Радянський письменник, 1986.
- 37.Моренець В. Свобода поезії і поезія свободи (До 60-ліття М.Вінграновського) // Дивослово. — 1996. — №11.
38. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. — К.: Акціонерне товариство "Обереги", 1992.
- 39.Осадчий В."В зелені під серцем ворухнулася весна..." Поезія м. Вінграновського// Дивослово.-2002.-№9.
- 40.Романенко В. Мистецтво бачити світ.-К.,1987.
- 41.Салига Т. Микола Вінграновський: Літературно-критичний нарис. — К., 1989.
- 42.Салига Т. У глибинах гармонії: Літературно-критичні статті. — К.: Радянський письменник, 1986.
- 43.Сергієнко Р. І твої божественні вірші... // Вітчизна. — 1996. — №11-12.
- 44.Сизоненко О. Степовий наш Гайявата (про творчість М. Вінграновського)//Вітчизна .-2001.-№1-2.
- 45.Слоньовська О. Конспекти уроків з української літератури для 11-х класів. — К.: Рідна мова, 2001.
- 46.Соловей Е. Українська філософська лірика. — К.: Юніверс, 1999.
47. Спивак Р. А.Блок. Философская лирика 1910-х годов: Учебное пособие по спецкурсу. — Пермь: ПГЦ, 1987.
- 48.Спивак Р. Русская философская лирика: Проблемы типологии жанров. — Красноярск: Изд. Красноярского у-та, 1985.
- 49.Талалай Л. Талант щирості // Дивослово. — 1998. — №10.
- 50.Талалай Л. Передчуття любові і добра // Сучасність. — 1996. — №11.
- 51.Талалай Л. Його поезії легко набирають висоту // Літературна Україна. — 1996. — 6 листопада.
52. Франко І. Краса і секрети творчості. — К.: Мистецтво, 1980.
53. Фролова К. Розвиток образної свідомості в українській радянській ліриці. — Дніпропетровськ, 1970.
- 54.Фролова К. рудимент чи джерело енергії? // Цікаве літературознавство.-К.,1991.
55. Ціпко А. Світоглядний симбіоз у психології світових образів в українській міфології: Автореферат кандидатської дисертації. — К., 1997.
- 1 Климчук О. Між білими хмарами, над золотою землею: Україна. — 1986. — № 44

1 Антонишин С. Я вас люблю ... // Київ . - 1992 . - с. 118

1